

Oponentský posudek.

Autor disertační práce: PhDr. Pavel Janský, Hradec Králové, PF UK, Praha,
Název disertační práce: Problémové dítě a náhradní výchovná péče
ve školních zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy.
Hradec Králové, březen 2007.

Opponent: Prof. MUDr Josef Faber, DrSc, Neurologie, Bulovka, Praha 8.

Autor uvedené práce PhDr P. Janský se ujal těžkého úkolu provést rozbor velmi aktuálního problému, t.j. provést analýzu poruch chování problémových dětí, kterážto věc se bohužel týká i mnoha jiných dětí, které ještě nemají soudně přikázanou ústavní výchovu, ale de facto by ji již potřebovaly. Práce je rozsáhlá, má 260 stran hlavního textu a 54 stran přílohy, kde jsou uvedeny výsledky EEG analýzy. Již názvy kapitol ukazují jednání na složitost této situace, jednak na sečtělost a schopnost analyzovat tento smutný aspekt moderní společnosti. V teoretické části se autor zabývá reflexí hodnot a cílů výchovy ve společenském kontextu, problémům dítětem a edukační realitou, teorií agrese a jejími determinujícími faktory a násilným chováním jako psychosociálním fenoménem, dále ústavní výchovou a školní výchovou problémových dětí. Autor dále aplikuje moderní psychologické metody jako je kognitivně behaviorální terapie v ústavní péči, uvažuje o etiopedii a etopedické diagnostice atd. V empirické části práce zdůvodňuje potřeby studie těchto dětí a její cíle.

Velmi cenná část práce je podrobná kasuistika studovaných dětí. Šlo o 60 probandů, z toho 50 chlapců a 10 dívek. Skupina byla rozdělena na experimentální a kontrolní skupinu. Ukazuje se opět zásadní vliv rodiny na chování dětí, 59% dětí pocházelo z dysfunkčních rodin, přičemž kriteria funkčnosti dětí byla dobře stanovena podle jasných parametrů. Sociální patologie má tři výrazné rizikové faktory: psychická deprivace, opakovaná změna výchovného prostředí a přímá negativní zkušenosť v dysfunkčních a afunkčních rodinách. Zde musím poznamenat, že uvedené kasuistiky jsou skutečně velmi důležité a informačně plodné a inspirativní, ukazuje se, že kupř. při sebepoškozování se mohlo jednat o disociované stavy. Také téměř všichni probandi měli středně až těžce abnormální elektroencefalogram / dále jen EEG/, což také svědčí pro nejen psychopatologii, ale i pro "organické" poškození mozku, jako by často šlo o organický psychosyndrom a s tím spojenou jakousi sníženou "příčetnost", především sníženou ovladatelnost spíše než rozeznatelnost svého vnímání a svých činů. Bude nutné zde aplikovat ještě řadu nových skenovacích metod, jako je kupř. funkční magnetická resonance či positronová emisní tomografie a genetické zkoušky.

Uvedené metody umožní lépe poznat eventulení jemné biologické změny a spolu s cílenou didaktikou a psychoterapií je budeme moci snad lépe ovládat.

Autor však není fatalista a pokusil se aplikovat na své svěřence i velmi moderní léčebné metody jako jsou taktiky "bio-feedback", v tomto případě EEG bio-feedback. Bedlivým pozorování mohl potvrdit pozitivní zisk, který měly děti v experimentální skupině proti dětem ze skupiny kontrolní, kde nebyla tato nová terapie aplikována. Zisk byl především v oblasti psychické a částečně i ~~xx~~ ve zlepšené sociabilitě. Je to výsledek testů, nikoliv dojmů. Navíc byl tento pozitivní nález objektivisován pomocí kontrolních EEG a harmonické analýzy EEG signálu a statistickým zpracováním. Ukázalo se, že se po EEG biofeedbacku změnilo EEG spektrum v klidu při zavřených a otevřených očích i při testech / čtení, součty jedno- a dvou-ciferných čísel a Raven/ a to především v oblastech, kde přepokládáme psychické jáství, t.j. v oblasti frontálních laloků, konkrétně nad elektrodou Fz, kde byla statistická býznamnost změny lepší než 1%. Méně časté byly změny centrálně a parietálně. Lze jen dodat, že spolu s výše uvedenou psychickou terapií, EEG bio-feedbackem a moderními léky jako jsou nootropika, budeme moci ~~xxxx~~ poskytnout více účinné péče než dosud. Nelze ovšem nikdy opomenout zásadní vliv genetiky a rodiny.

Odpovídám namísto závěru na uvedených šest otázek:

1. zvolené téma je nanejvýš aktuální,
2. disertace bohatě splnila stanovený cíl, je nabytá fakty,
3. metody disertace byly naprosto adekvátní a navíc ještě netradiční/EEG
4. disertace přináší nové poznatky v sociometrii stavu rodiny u nás, v biologických změnách problémových dětí a v možnosti pozitivně novými metodami tyto EEG změny ovlivnit,
5. práce obsahuje důkladnou přípravu teoretickou a je velmi inspirativní pro rozvoj pedagogické a didaktické psychology,
6. disertace bohatě splňuje podmínky kladené na obhajobu této práce.

prof. MUDr J. Faber, DrSc
neurologie, Bulovka, 180 00 Praha 8,

Slavojova 9, 120 00 Praha 2/